

ZO ŽIVOTA SPOLOČNOSTI

Ladislav Novotný — František Mihál: **Geologická stavba ložiska Novoveská Huta** (Bratislava 23. 4. 1981)

Na základe litofaciálneho vývoja, rozšírenia produktov vulkanizmu a analógie vyčleňujeme spodný a vrchný perm. V spodnom perme mocnom okolo 1500 m je zastúpená terigénna a vulkanogénno-sedimentárna fácia. Do terigénnej patria bazálne zlepenice a vyššie prevažne psamitické súvrstvie. Vulkanogénno-sedimentárnu formáciu tvorí niekoľko súvrství. Vyčlenené sú dve vulkanické fázy — spodná sa začína lokálne zastúpenými afuzivami bázického charakteru, ktoré pokladáme za iniciálne vulkanity spodnej fázy. V nej majú dominantné zastúpenie efuzíva a vulkanoklastiká dacitového charakteru (Gregorovič, 1979), s ktorými súvisí aj stratiformné U zrudnenie druhej polohy. Vo vrchnej fáze sú to vulkanity ryolitového typu. V zmiešaných vulkanogénno-sedimentárnych klastikách tejto fázy je stratiformné U zrudnenie prvej polohy. Acidita a extruzivita vulkanizmu stúpa jednoznačne k vrchnej fáze. Podľa textúrnych znakov súvisiacich litofácií sa produkty vulkanizmu akumulovali v subakvatickom prostredí. Nástup obidvoch vulkanických fáz je indikovaný prítomnosťou psefitických a psamitických litofácií. Vo vrchnom perme mocnom okolo 1000 m je absencia vulkanizmu. Dve vyčlenené súvrstvia zaraďujeme do terigénno-lagunárnej formácie. V spodnom súvrství sú rozšírené polohy zlepenčov strážanského typu, ktoré majú erozívny styk s podložíom a obsahujú úlomky a obliaki spodnopermských hornín (sedimentov, ryolitov). Vo vrchnej časti súvrstvia sú výskyty tzv. Cu pieskovca, lokálne s U mineralizáciou a vzáčne s detritom flóry. Vrchné súvrstvie patrí do lagunárnej litofácie. Zistili sa dve korelovateľné polohy sadrovca a anhydritu, ktoré smerom do centra panvy (vrty SM-1, 2) splyvajú a vytvárajú mocný komplex evaporitov a klastických sedimentov. Prechod do seisu dokazujú fosílie (vo vrte SM-1) asi 100 m v nadloží evaporitov.

Podľa laterálneho priebehu niektorých litofácií a zmeny ich mocností, rozšírenia vulkanitov a ich produktov (zlepenice v podloží prvej vulkanickej fázy, zlepenice rybnického a strážanského typu, evapority) interpretujeme ich akumuláciu v čiastkových depresiách súběžných s osou permského sedimentačného priestoru. Subsistencia prebiehala pozdĺž synsedimentárnych tektonických zón, ktorých súčasným prejavom sú významné tektonické línie vyčlenené v širšej oblasti.

Zo štruktúrnotektonického hľadiska vyčleňujeme päť blokov oddelených prešmykovými a poklesovými zlomami (smeru V—Z) s veľkým hlbkovým a smerným dosahom. Najvýznamnejšia z nich, štruktúra H-8 (prešmyk s amplitúdou 0,5—1,5 km), ohraničuje zo severu hutiansky a muránsky blok, v ktorých sú rozšírené stratiformné zrudnené polohy a žilné štruktúry s Cu mineralizáciou. Južne od štruktúry H-8 sú významné aj plikatívne štruktúry, predovšetkým prevrátená antiklinála (Afanasjev, 1978), ktorú pozdĺž jej osovej plochy sleduje žilná štruktúra H-6 a prevrátená antiklinála v hutianskom bloku (okrem ďalších plikatívnych štruktúr). V dôsledku silného tektonického postihu hornín sú v hutianskom bloku vyvinuté výrazné klívažové plochy. Z hľadiska genézy (a morfológie) mineralizovaných (Cu) žilných štruktúr vyčleňujeme dva typy:

1. štruktúry súhlasné s osovými plochami antiklinál alebo rovnobežné s nimi (H-6, H-1, H-2, H-4 a iné). Majú sklon 30—40° na J, nevyrovnaný smerný a sklonový priebeh a spolu s mocnosťou závislý od rozličnej kompetentnosti hornín;

2. strižné štruktúry v ramenách vrás (H-8, H-5); majú sklon 45—60° na J, regionálny priebeh cez súvrstvia permu a mezozoika a väčšiu mocnosť.

Cu mineralizácia sa v žilných štruktúrach nachádza v úsekoch ich prechodu cez horniny vulkanogénno-sedimentárnej formácie. Tieto horniny sú primárne obohatené o siričky včítane siričkov medi. Žilná mineralizácia je alpskeho veku.

Stratiformné uránové zrudnenie je späté s produktmi vulkanických fáz, ale nevyskytuje sa v celom priestore ich výskytu. Má súvis s primárnymi a sekundárnymi podmienkami formovania vulkanogénno-sedimentárnej formácie. Primárne podmienky sú: acidný vulkanizmus, vhodné súvisiace vulkanogénno-sedimentárne litofácie, postvulkanická exhalácia a hydrotermálna činnosť a prítomnosť zrudňujúcich zložiek. Medzi sekundárne podmienky počítame: tektonické prepracovanie komplexov — vznik drobných a veľkých štruktúrnych prvkov, preteplenie komplexov a vznik vnútroformačných hydrotermiem s mobilizáciou a koncentráciou rudných zložiek do vhodných stratiformných štruktúr. Tieto podmienky pokladáme pre vznik ložiska za podstatné. Ložisko je polygénne a zrudňovací proces viacaktový, čo je doložené aj geochronologicky (perm, krieda).

Žilné štruktúry pretínajú stratiformné polohy s uránovým zrudnením. Absencia uránových minerálov v žilných štruktúrach má pravdepodobne príčinu v odlišných geochemických vlastnostiach U a Cu mineralizácie a súvisiacich asociácií.